

Götz si racionalisticky odůvodnil, že marxismus není již přirozenou racionalizací dnešního světového sváru a dnešní vůle sociálního zlepšení světa. Motorem revolučního hnutí sociálního je prý vůle ohromných davů lidských k hospodářskému i duchovnímu osvobození proletáře a člověka vůbec. Ale kde se bere tato vůle ohromných davů, to nám zapomněl Götz vysvětlit, prostě věří, že vůle k revoluci nepramení jen z bídy proletariátu, nýbrž i z touhy po sbratření lidstva. Z touhy po sbratření lidstva by mohla dokonce i buržoazie mít vůli po osvobození proletáře.

Ruská revoluce, sociální vření v celém světě, světová válka přinesly Götzovi tu jedinou zkušenost, že marxismus mu již nevyhovuje. Jakou buržoazní slepotou je stížen Götz, že mu nenapadne, aby viděl, že tyto události jsou případem ohromné aktivity proletářských mas a že bolševismus se přímo zrodil z vůle těchto davů. Formulkami nepopře faktu, že bolševismus a bolševický marxismus byly a jsou racionalizací dnešních aktivních proletářských hnutí. Úplně naprázdno vyznívají proti tomu faktu preparáty ideologických abstrakcí o mechanismu, fatalismu, monoteismu a absolutismu Götzova pamarxismu.

Kvas nesený dnes do umění je jedním z popudů, které zplodila dnešní převratná doba. Ve filosofii nového umění jeví se kvas jako boj za marxismus v umění. Bolševismus i proletářské umění jsou výsledkem téže velké události, která dělí jako mezník kulturní vývoj lidstva na období buržoazní a proletářské. Víra v nový svět a jeho jistota opírají se o velkou ruskou revoluci. Marxismus v umění vychází z tohoto konkrétního faktu a účastní se tak výstavby komunistického světa i na poli umění.

(Var II, str. 117–124, 15. 1. 1923)

pana B. V. v Československých novinách není pouze ona tvrdošijnost postrašeného straníka, která ponoukla Zd. K. k posměšné glose, bludem je celý způsob hodnocení mladého umění, pokud se jeví v práci Devětsilu a Literární skupiny. Jsa servilním propagátorem teorií i umění Devětsilu, nutně snižuje B. V. vše, co je mimo, aniž se pokouší o kritiku. Propagátor, poněvadž není s kritikem v rovnováze jak nutno, ubližuje kritikovi a zavádí ho k lehkomyšlnosti, která křivdí nejen těm, jež snižuje, nýbrž i těm, jimž lichotí. Čtouce tuto jeho periodu: „Časem se vyvíjela (tj. Literární skupina) v souvislosti a pod vlivem Devětsilu, ale tak, že se v ní soustřeďovali všichni mladí básníci, kteří nepřijímali marxismus a myšlenky umění proletářského, budovaného na marxistickém názoru — —,“ čtouce tuto periodu, v níž se zajímavě snoubí klad se zápořem, v níž jedna půle vysmívá se druhé, můžeme si říci, že jsme zbaveni povinnosti debaty. Ale my víme, že ona slavná perioda rozvinula se k radosti propagátora, ale bohužel k žalosti zdravého rozumu, a proto pokračujeme. Mluvě jednou o „dosti různorodém složení Literární skupiny“, podruhé o „veliké různorodosti názorové i tvárně umělecké“ prací členů LS, činí tak s jistým despektem (jak patrně, s despektem krásně stupňovaným), jenž má vyvýšit hodnotu teoretické a umělecké práce členů Devětsilu. Pochvaluje si stejnorodost názorovou a tvárně umělec-

kou členů Devětsilu jakožto znak větší hodnoty a vyspělosti. Čtyři knihy, které bilancista B. V. zdůrazňuje jako opravdu básnické činy minulého roku — Seifertovo Město v slzách, Píšu Nesrozumitelný svatý, Wolkerova Těžká hodina, Nezvalův Most — měly by mít tedy tento znak a dokumentovat soud kritikův. Nuže, který kritik, horlící proti veliké různorodosti práce členů LS, mohl by vidět úctyhodnou a dokumentární stejnorodost Nesrozumitelného svatého s Těžkou hodinou nebo Mostu s Městem v slzách? Leda ten, který na jedné straně nemá dosti dobré vůle a také schopnosti, aby zkoumal snahy LS v jednotlivých jejích projevech, a jemuž na druhé straně pouhé matrikové a teoretické členství je dostatečnou zárukou „stejnorodosti“. Ano, matrikové a teoretické členství. Alespoň v těchto knihách — s výjimkou Seifertova Města — nekompromisní a osvobozený kritik marně bude kdysi hledat přímého vztahu mezi teorií Devětsilu — byť sebevášnivěji hájenou, proklamovanou a hlasitě vyvolávanou i samými autory — a uměleckým jejím ztvárněním. Vraždicí, slepé a kategorické nenávisti např. jako prazákladního prý pocitu marxistického revolucionáře a primární nutnosti, vedoucí k obrodě, nenalezne kritik v těchto třech knihách, vyrostlých naopak z bolestné lásky, která hledá a tvoří čistého proletáře, budovatele a nositele nového života. Nenalezne v nich ani jiných tendencí podstatně pouze marxistických, protože nebyly tvořeny z ducha a v duchu devětsilové teorie.

Byly tvořeny z ducha a v duchu oné „směsi socialismu, humanismu a jiných ještě prvků“, jak by se rád posmíval a odbyl B. V. nové sociální nazírání, k němuž se hlásí Literární skupina, protože k jeho pochopení nedorostl. To je pouhá skutečnost a žádné snad dětinské přisvojování si a malicherné škorpení nebo fixlování, skutečnost, kterou uznal již také generál Devětsilu K. Teige, vyloučiv ve Sborníku Devětsilu ze svého výčtu mladých autorů, tvořících v tendencích Devětsilu, Píšu i Wolkera. (Ale ovšem možno dát též do závorky, že je správné vypustit Wolkera tam, kde za naplňovatele nového umění prohlašuje se vážně — A. Černík.) Poznávše tohoto

pravého ducha, z něhož vznikl Nesrozumitelný svatý s předmlouvou Götzovou, Těžká hodina, k níž by dovedl napsat předmluvu Biebl, Most, k němuž by napsal předmluvu popřípadě Chaloupka, smíme teprve mluvit o stejnorodosti těchto knih, jež je téhož druhu jako stejnorodost prací Literární skupiny. Nezáleží tedy na tom, že Wolker, Píša, Nezval byli členy tam a tam a nyní jsou členy jinde. Hle, kritik nad jiné významný, F. X. Šalda, obhájí celé mladé umění proti prvnímu výpadu Peroutkovu (Tribuna, Krize literatury) zdůrazněním a podepřením našeho vyznání ideového a estetického (nové sociální nazírání, vyrostlé z „nové očištěné lásky“, poukaz na klasicismus a primitivismus), a přece nemá na mysli pouze tu neb onu skupinu, protože nedává se mýlit matrikovým členstvím a protože vysvětluje a obhájí opravdové mladé umění, které se stejným duchem projevuje tam i onde. — Od Biebla až po Chaloupku je rozvinut roj (po starověčnicku: švarmlinie), rozestup není snad všude stejný, linie možná různě pokřivena, ale všichni jsou spjati neviditelným duchem, i když jde nutně každý svým terénem, který leží před ním. Toť různorodost a stejnorodost zároveň. Toť jiná, těžší, odpovědnější a také významnější stejnorodost než stejnorodost šiku, v jehož čele kráčí velitel, po straně trubač a vzadu kaprál pokřikuje: levá-pravá, seno-sláma. Ovšem — roj i šik — to jsou pouhé obrazy. Ale kdo chce, pochopí. K panu B. V. už dávno jsem přestal mluvit.

(Host II, str. 163–164, únor 1923)